

רבא אמר אתיא מכה מכה - Rovo says, we derive it from מכה מכה

Overview

The גמרא is discussing the dispute between ר' יוחנן (who maintains that חייבי מלקות are חייב to pay) and ר"ל (who maintains they are פטור). ר"ל argued that the תורה explicitly included חייבי מלקות in the exemption of payment, just like חייבי מיתות. According to רבא this is derived from the גזירה שוה of רשע רשע,¹ however רבא disagrees and derives it from מכה מכה.²

asks: תוספות

תימה לרבא לית ליה הכא גזרה שוה דרשע רשע וכן רבי יוחנן³ -

It is astounding! According to רבא and similarly ר"י, who both do not maintain the גז' of רשע רשע -

ולקמן (דף לו, א) נמי מצרכינן⁴ חד קרא למיתה וממון⁵ וחד למלקות וממון⁶ -

And later we also require two פסוקים, one for a case where he is liable for execution and money and the other in a case where he is liable for lashes and money -

ולא ילפינן מלקות וממון ממיתה וממון בגזרה שוה דרשע רשע⁷ -

But the גמרא there does not derive that by מלקות וממון we do not give both punishments, from מיתה וממון (where only one punishment [מיתה] is given) through the גז' of רשע רשע; indicating that the גמרא there does not agree to the גז' of רשע רשע, otherwise there is no need for two פסוקים, for we can derive מלקות from מיתה -

וסתמא דהש"ס דריש ליה בפרק קמא דמכות (דף ה, ב) -

However, an anonymous גמרא in the first פרק of מסכת מכות does expound the גז' of רשע רשע. This is found there -

גבי אין עדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין על פיהן -

¹ See רש"י ד"ה אתיא.

² See רש"י ד"ה רבא. The תד"ה bases its ruling that חייבי מיתות שוגגין are פטור מתשלומין since by מכה בהמה there is no difference between שוגג למזיד, etc. רבא maintains that by מלקות it also states מכה (or something similar [עיי' בגמרא]) therefore the rule of מכה בהמה applies to מלקות as well, that there is no חיוב ממון with מלקות, even בשוגג (where there is no actual מלקות). [See the following וכתב תוס' ד"ה וכתב, whether מכה מכה is a גז' or סמוכין.]

³ מכה was not satisfied with the גז' of רשע רשע, which ר"ל suggested as the reason for the ruling of ר"ל (and רבא used מכה instead), and ר"ל disagrees with ר"י, so obviously he does not follow the גז' of רשע רשע. See 'Thinking it over'.

⁴ The גמרא there cites two פסוקים, which teach us קלב"מ, that we do not punish twice; one פסוק is ולא יהיה אסון וגו' (in דברים [תצא] כה, ב) and the other רשעתו (in תוס' ד"ה אף see previous [משפטים] כא, כב). The גמרא there explains the need for both פסוקים.

⁵ The פסוק of ולא יהיה אסון וגו', which is discussing מיתה.

⁶ The פסוק of רשעתו, which is discussing מלקות.

⁷ We see that the גמרא later and רבא here do not utilize the גז' of רשע רשע.

Regarding the rule that עדים זוממין are not killed unless the verdict was issued on their say so⁸ -

דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע⁹ -

Where the גמרא states, 'from where do we know that this rule applies to חייבי מלקיות'; the גמרא answers, we derive חייבי מלקיות from מיתה through the ש"ג of רשע רשע -

וברייתא נמי איכא בריש פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לג, ב ושם) גבי דיני נפשות -

And there is also a ברייתא in the beginning of דיני ממונות, פרק אחד, regarding capital punishment -

מחזירין לזכות אבל לא לחובה דאמרינן חייבי מלקיות מנין אתיא רשע רשע -

We bring back the accused if we find some merit to acquit him, but we do not bring him back (if he was acquitted) to find him guilty; where the גמרא states how do we know that this same rule applies by חייבי מלקיות; the גמרא replies we derive it through the ש"ג of רשע רשע, the גמרא continues and cites a ברייתא, saying -

תניא נמי הכי כולי -

We also learnt this in a ברייתא, etc. We now have a ברייתא which utilizes the ש"ג of רשע רשע - רבי יהודה נמי דריש ליה בהחובל (בבא קמא פז, ב ושם) גבי וכן היה רבי יהודה פוטר¹⁰ -

And ברייתא (the תנא) ר"י also expounded this ש"ג of רשע רשע; this is regarding a ברייתא, which stated, 'and similarly ר"י would exempt him' -

פירוש את הסומא מחייבי גלות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיתות בית דין -

Meaning ר"י would exempt a blind person, from being liable for גלות, and from liability for מלקיות and from liability from execution by בי"ד -

וגמר התם חייבי מיתות בית דין מרוצח רוצח וחייבי מלקיות אתיא רשע רשע -

And the גמרא there explains the reason of ר"י that he derives the exemption of a סומא from חייבי גלות (from רוצח רוצח of ש"ג through חייבי מיתות בי"ד from which a סומא is exempt), and the exemption of a סומא from חייבי מלקיות is derived from חייבי גלות - ש"ג of רשע רשע, we see that ר"י utilizes the ש"ג of רשע רשע through מיתות בי"ד -

ורבנן דפליגי עליה התם לאו משום דלית להו רשע רשע -

And the רבנן who argue there with ר"י and maintain that a סומא is חייב (מלקות), it is not because they do not maintain the ש"ג of רשע רשע -

אלא משום דמחייבי ליה כחייבי מיתות בית דין -

⁸ If two עדים testified that ראובן killed שמעון and another two עדים claimed that at that time you were with us in another place, so you could not have seen that murder take place, we execute the first group of witnesses (the עדים זוממין), provided that the guilty verdict against ראובן was already issued based on their testimony, before the הזמה took place. It is derived from the פסוק (דברים [שופטים] יט, כא in) פסוק which states נפש בנפש (א) (עיי"ש במכות בהגהות הגר"א).

⁹ We see that the סתמא דהש"ס utilizes the ש"ג of רשע רשע, like אביי, and not like רבא (mentioned in footnote # 7).

¹⁰ The ברייתא there reads, יהודה אומר סומא אין לו בושט וכך היה ר' יהודה פוטר מחייבי גלות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיתות ב"ד.

But rather they hold the סומא liable for מלקות, just as he is liable for מיתות בי"ד.

We have here a contradiction; from our גמרא (and specifically ר"י רבא) it appears that we do not utilize רשע רשע, and from other גמרות (and תנאים) it is obvious that we do utilize רשע רשע. There is a need to resolve this contradiction!

¹¹ answers: תוספות

ויש לומר דרבא ורבי יוחנן אית להו בכל מקום גזירה שוה דרשע רשע -

And one can say that רבא and ר"י maintain the רשע רשע everywhere, provided it is -

בדבר שהוא בגוף המלקות¹² -

Regarding something which is in the מלקות itself -

אבל הכא לענין פטור ממון שהוא עם המלקות וכן לקמן¹³ לא ילפינן רשע רשע¹⁴ -

However here, and similarly later in the גמרא, where we want to utilize the רשע רשע regarding an exemption of monetary payment which is together with רשע רשע (the rule of מ"מ), they (רבא ור"י) do not utilize רשע רשע -

וטעמא¹⁵ משום דקרא מוכח דרשע כתיב לענין מלקות והיה¹⁶ אם בן הכות הרשע -

And the reason for this distinction is because it is evident from the פסוק, where the word רשע is written concerning מלקות, as it says והיה אם בן הכות הרשע (and it will come to pass, if while he is smiting the wicked one [רשע]) -

תוספות responds to an anticipated difficulty:

והא דדריש מכה מכה¹⁷ משום דמכה גבי תשלומין כתיב שנאמר¹⁸ מכה בהמה ישלמנה¹⁹ -

And this which רבא expounds מכה מכה, that is because there the word מכה is written regarding payment (not regarding מלקות) as it states מכה בהמה ישלמנה (one who wounds an animal should pay for it) -

ואביי אית ליה גזירה שוה דרשע רשע בכל מקום וסוגיא דלקמן כרבא ודלא כאביי -

¹¹ The case(s) where we find that רשע רשע is not utilized is in regards to מ"מ. The places where רשע רשע is utilized regarding מלקות, are; 1) עד שיגמר הדין 2) מחזירין לזכות ולא לחובה 3) פטור סומא.

¹² In the three cases mentioned in footnote # 11, the רשע רשע teaches us something about the administration of מלקות.

¹³ See (text by) footnote # 4.

¹⁴ It is not a דרשה, which affects the גוף המלקות, rather it is a דרשה of פטור ממון when it occurs together with מלקות.

¹⁵ גז"ש רשע רשע is explaining on what basis do רבא ור"י make this distinction regarding the רשע רשע.

¹⁶ מלקות. Therefore, we only derive from this רשע רשע, those rules which affect administering מלקות. דברים (הצא) כה,ב.

¹⁷ See footnote # 2. How can רבא utilize מכה מכה for מ"מ, when תוספות just concluded that we only utilize it for laws concerning מלקות, but not for מ"מ.

¹⁸ This is one part of the מכה מכה. The other מכה is really the (שם פסוק יט) of פסוק (שם פסוק יט) מכה. ויקרא (אמור) כד, כא. (רש"י ד"ה ואיש, והאי, הכאה) see בעמיתו וגו' explicitly stated. מלקות is פסוק (רש"י ד"ה ואיש, והאי, הכאה) see בעמיתו וגו'.

¹⁹ Therefore, since payment (ישלמנה) is written, we can utilize the דרשה regarding payment, namely that by חייבי (קלב"מ) there is no payment (קלב"מ) מלקות שוגגין.

However, אביי utilizes the רשע רשע גז"ש everywhere (even regarding מ"מ קלב), and the גמרא later,²⁰ is according to רבא, but not according²¹ to אביי –

responds to an anticipated difficulty:²²

ואביי מוקי קרא במיתה ומלקות כרבי מאיר²³ דלמלקות וממון לא צריך קרא דאתיא רשע רשע -
And אביי will establish the second פסוק by מיתה ומלקות, like מ"מ, since the second פסוק is not necessary for מלקות וממון, for we utilize the גז"ש of רשע רשע –

asks:

ואם תאמר רבי יוחנן אמאי לא דריש מכה מכה הא ברייתא היא בריש החובל²⁴ (שם פג, ב ושם) -
And if you will say why does not ר"י (who maintains משלמין מלקות שוגגין) expound the דרשה of מכה מכה (and agree with ר"ל that חייבי מלקות שוגגין פטורין), since this דרשה is cited in a ברייתא in the beginning of החובל (מלשלם), –

answers:

ויש לומר דסבר כאידך תנאי דהתם דלא דריש מכה מכה -
And one can say that רבא agrees with the other תנאים there, who do not expound מכה מכה (regarding עין תחת עין) -
אלא ילפי מאידך קראי²⁵ דלאו עין תחת עין ממש:
Rather they derive from other פסוקים that the תורה does not mean actually an eye for an eye, but rather it means a monetary payment.

Summary

קלב"מ but not for מלקות, רשע רשע only utilize רבא ור' יוחנן.

Thinking it over

How can we be sure that רבא does not utilize רשע רשע,²⁶ perhaps he is merely adding that there can be another דרשה of מכה מכה, as well?

²⁰ See footnote # 13.

²¹ See footnote # 7.

²² That גמרא (footnote # 4) taught that the two פסוקים (of ואלא יהיה אסון and כדי רשעתו), which teach us מ"מ are required for מיתה וממון and מלקות וממון. However according to אביי that we derive מלקות וממון from מיתה וממון (through רשע רשע), why do we need the second פסוק?!

²³ See later וב לז, that ר"מ who maintains ומשלם לוקה, the second פסוק is used for מיתה ומלקות, where the מיתה exempts him from מלקות.

²⁴ The ברייתא derives from מכה מכה that עין תחת עין means a monetary payment, but not ממש. We see that it is a valid דרשה, so why does ר"י not utilize it as ר"ל does (according to רבא)?

²⁵ See the גמרא there that רבא derives it from עיי"ש, ורפא ירפא.

²⁶ See footnote # 3.